Derin Öğrenme Algoritmaları ile Beyin Tümörü Sınıflandırma

Brain Tumor Classification Using Deep Learning Algorithms

Meltem Kurt Pehlivanoğlu Kocaeli Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Kocaeli, Türkiye meltem.kurt@kocaeli.edu.tr Ayşe Gül Eker
Kocaeli Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Kocaeli, Türkiye
aysegul.eker@kocaeli.edu.tr

İbrahim İnce
Kocaeli Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Kocaeli, Türkiye
200202102@kocaeli.edu.tr

Deniz Karhan
Kocaeli Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Kocaeli, Türkiye
200202005@kocaeli.edu.tr

Nevcihan Duru

Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Kocaeli, Türkiye
nevcihan.duru@kocaelisaglik.edu.tr

Öz—Beyin tümörü sınıflandırması, beyin tümörlerini çeşitli özelliklerine göre sınıflandırır. Uygun tedavi stratejilerinin belirlenmesine ve hasta sonuçlarının tahmin edilmesine yardımcı olur. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, yakın zamanda yayınlanan bir tümör sınıflandırma veri kümesi üzerinde çeşitli Evrişimsel Sinir Ağı (CNN) tabanlı derin öğrenme modellerini kullanarak (birleştirilmiş modeller dahil) optimal tümör sınıflandırma modelini belirlemektir. Ayrıca, çeşitli görüntü manipülasyonu ve artırma teknikleri uygulanmış ve bunların model performansı üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Deneysel sonuçlar, birleştirilmiş derin öğrenme modellerinin çoklu beyin tümörü sınıflandırmada performans açısından diğer yaklaşımlardan daha iyi olduğunu kanıtlar.

Anahtar Sözcükler—tümör sınıflandırma; beyin tümörü; makine öğrenmesi; derin öğrenme.

Abstract—Brain tumor classification categorizes brain tumors based on their various characteristics. It aids in determining suitable treatment strategies and predicting patient outcomes. Therefore, the objective of this study is to identify the optimal tumor classification model by utilizing various Convolutional Neural Network (CNN)-based deep learning models (including combined models) on a recently published tumor classification dataset. Furthermore, diverse image manipulation and augmentation techniques were applied and their impact on model performance was evaluated. The experimental results prove that the combined deep learning models outperform other approaches in terms of performance in multi-class brain tumor classification.

Keywords—tumor classification; brain tumor; machine learning; deep learning.

I. Giriş

Beyin tümörleri, beyin hücrelerinin kontrolsüz bir şekilde çoğalmasıyla oluşan kitlelerdir. Beyin tümörlerinin sınıflandırılması ve erken teşhisi, tıbbi görüntüleme alanında önemli bir araştırma alanıdır. Tümör sınıflandırmada, iyi

ve kötü huylu tümör sınıflandırmanın yanı sıra, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından kabul edilen tümörlerin agresiflik derecelerine göre sınıflandırılması da kullanılan yöntemlerdendir. Bu sınıflandırmada Grade I ve Grade II düşük dereceli tümörleri temsil ederken, Grade III ve Grade IV sırasıyla yüksek dereceli ve en yüksek dereceli tümörleri temsil eder [1].

Medikal görüntüleme tekniklerindeki hızlı ilerlemeler ve yapay zeka algoritmalarının gelişimi, beyin tümörlerinin sınıflandırılmasında yeni yaklaşımlar sunmaktadır. Bu yaklaşımların temel taşlarından biri manyetik rezonans görüntülemedir (MRI), MRI ile yüksek çözünürlüklü beyin dokusu görüntülenebilir. Bu görüntüler beyin tümörlerinin sınıflandırılması için, tümörlerin yapısal özelliklerinin analizinde önemli bir araç haline gelmiştir. MRI üzerinden, tümörün büyüklüğü, şekli, iç yapısı ve diğer dokularla ilişkisi gibi birçok veri gözlemlenebilir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, CNN tabanlı derin öğrenme modelleri beyin tümörlerinin sınıflandırılmasında önemli bir başarı elde etmiştir. Bu modeller, görüntülerin özelliklerini otomatik olarak çıkarır ve farklı tümör tiplerini doğru bir şekilde tanımak için eğitilir. Ayrıca, transfer öğrenme ve topluluk öğrenme (ensemble learning) gibi teknikler de kullanılarak modellerin performansları artırılmaktadır.

A. Motivasyon ve Katkı

Bu çalışmada, 2023 yılında Kaggle üzerinden paylaşılan T1, T1C+ ve T2 sekanslarında 14 farklı beyin tümörüne ait MRI görüntülerini içeren veri kümesi [2] kullanılmıştır. Literatürde bu veri kümesini kullanarak tümör sınıflandırması yapan bir çalışmaya rastlanmamış olup, bu kapsamda bu çalışma ileriki çalışmalar için önemli bir referans sağlayacaktır. Çalışmada, BasicResNet [3], BasicVGG [4], EfficientNetB0, Efficient-

NetB3, EfficientNetB5, EfficientNetV2B0 [5], DenseNet121 [6], InceptionResNetV2 [7], InceptionV3 [8], MobileNetV2 [9], ResNet101 [3], Resnet101V2 [8], VGG-16, VGG-19 [4], Xception [10] modelleri veri kümesi üzerine uygulanarak 14 ve 44 sınıf olmak üzere iki farklı çoklu sınıflandırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 14 sınıf için en başarılı model doğruluk, F1-skor, kesinlik ve hassasiyet metrikleri için sırasıyla; %99.55, %99.39, %98.69, %98.66 değerlerine sahiptir. 44 sınıf için ise aynı metrikler için sırasıyla; %98.36, %98.34, %96.17 ve %95.98 başarım değerleri elde edilmiştir. Çalışmanın kaynak kodları GitHub üzerinde [11] erişime açık olarak sunulmuştur.

B. Organizasyon

Çalışmanın ikinci bölümünde son yıllarda literatürde yer alan, beyin tümörü sınıflandırması amaçlı, makine öğrenmesi ve derin öğrenme yöntemlerini kullanan çalışmalar verilmiştir. Üçüncü bölümde ise kullanılan veri kümesi detaylandırılmış, dördüncü bölümde beyin tümörü tespiti için kullanılan yöntemler kapsamlı olarak sunulmuştur. Beşinci bölümde elde edilen deneysel sonuçlar detaylandırılarak, son bölümde ise elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

II. İLGILI ÇALIŞMALAR

Bu bölümde, literatürde yer alan makine öğrenmesi ve derin öğrenme tabanlı beyin tümör sınıflandırılması yapan çalışmalar kapsamlı olarak incelenmiştir.

Alanazi ve arkadaşları 2021 yılındaki çalışmalarında [12], beyin tümörü teşhisi için pituitary, meningioma ve glioma gibi alt sınıflara ayrılan yeni bir transfer derin öğrenme modeli önermişlerdir. Başlangıçta, çeşitli katmanlardan oluşan izole edilmiş CNN modelleri oluşturulmuştur. 22 katmanlı izole edilmiş CNN modeli [13]'da verilen veri kümesi üzerinde ikili sınıflandırma için kullanılırken, çoklu sınıflandırma için ise transfer öğrenme kullanılmıştır. Geliştirilen transfer öğrenen model ile aynı veri kümesi üzerinde %95,75 doğruluk oranı elde edilmiştir. Ayrıca, geliştirilen transfer öğrenen modelin gerçek zamanlı uygulamalar için uyumluluğunu, yeteneklerini ve güvenilirliğini doğrulamak amacıyla, [14]'de verilen veri kümesi üzerinde başarımı test edilmiş, %96,89 doğruluk oranı elde edilmiştir.

Artzi ve arkadaşları 2021 yılındaki çalışmalarında [15], çalışmalarında verilen veri kümesi üzerinde üç posterior fossa tümörünü sınıflandırmak için önceden eğitilmiş bir ResNet-50 CNN mimarisi önermişlerdir. Veri kümesi, 22 sağlıklı, 63 PA (Pilocytic Astrocytoma), 57 MB (Medulloblastoma) ve 16 EP (Ependymoma) hastasının 158 MRI görüntüsünü içermektedir. Çalışmada, görüntülerin mekansal olarak hizalanmasını sağlamak için görüntü ortak kaydı, görüntüden yoğunluk gradyanını kaldırmak için ise bias alan düzeltmesi yapılmıştır. Veri kümesinin boyutunu ve çeşitliliğini artırmak için çevirme, yansıtma, döndürme ve yakınlaştırma gibi veri artırma yöntemleri kullanılmıştır. Önerilen CNN modeli ile, test veri kümesi üzerinde %88 doğruluk oranı elde edilmiştir.

Guzmán ve arkadaşları 2022 yılındaki çalışmalarında [16], beyin tümörü sınıflandırması için genel bir CNN mod-

elinin yanı sıra, altı farklı önceden eğitilmiş CNN modelleri (ResNet50, InceptionV3, InceptionResNetV2, Xception, MobileNetV2 ve EfficientNetB0) kullanmışlardır. Çalışmada, MSOUD[17], FİGSHARE[14], SARTAJ[18] ve Br35H[19] veri kümeleri kullanılmıştır. Birleştirilen bu veri kümeleri glioma, meningioma ve hipofiz tümörleri ile sağlıklı beyin görüntülerini içerir. En iyi doğruluk oranı %97,12 InceptionV3 ile elde edilmiştir.

Irmak'ın 2022 yılında yapmış olduğu çalışmada [20], üç farklı tümör sınıflandırması için üç farklı CNN modeli geliştirilmiştir. İlk CNN modelinde, RIDER [21] veri kümesi kullanılarak, tümörlü (1640) ve tümörsüz (1350) olmak üzere ikili sınıflandırma yapılmış olup, %99.33 doğruluk oranı elde edilmiştir. İkinci CNN modelinde ise, REMBRANDT [22] veri kümesi kullanılarak normal (850), glioma (950), meningioma (700), hipofiz (700) ve metastatik (750) olmak üzere dört sınıf için %92.66 doğruluk oranı elde edilmiştir. Üçüncü CNN modelinde, TCGA-LGG [23] veri kümesi kullanılarak beyin tümörleri II. Derece (1676), III. Derece (1218) ve IV. Derece (1676) olmak üzere üç sınıfta toplanarak, %98.14 doğruluk oranı elde edilmiştir.

Rasool ve arkadaşları 2022 yılındaki çalışmalarında [24], [14]'de verilen veri kümesi üzerinde (426 glioma, 708 meningioma, 930 hipofiz tümörü ve 396 normal) üç farklı beyin tümörü ve normal görüntü sınıflandırması için yeni bir hibrit CNN tabanlı bir mimari önermişlerdir. Önerilen yöntem, CNN tabanlı özellik çıkarımı için önceden eğitilmiş bir Google-Net modelini SVM (Destek Vektör Makinesi) ile desen sınıflandırması için birleştiren birinci yöntemi ve ince ayarlanmış bir Google-Net'i soft-max sınıflandırıcı ile entegre eden ikinci yöntemi hibrit olarak kullanır. Çalışmada, Google-Net %93.1 doğruluk başarımı sağlarken, Google-Net'in bir özellik çıkarıcısı olarak SVM sınıflandırıcısıyla birlikte kullanımı, sınıflandırma doğruluğunu %98.1'e yükseltmiştir

Aurna ve arkadaşları 2022 yılındaki çalışmalarında [25], üç farklı beyin tümörü (menenjiom, gliom, hipofiz) ve normal beyin görüntü sınıflandırması gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada, VGG-19, EfficientNet-B0, Inception-V3, ResNet-50 ve Xception modellerinin yanı sıra önerilen CNN modeli arasından en iyi modeller seçilmiş ve öznitelik çıkarımı iki aşamada birleştirilmiştir. Çıkarılan öztineliklerden, Temel Bileşenler Analizi (PCA-Principal Component Analysis) kullanılarak en önemli öznitelikler seçilmiş ve sınıflandırıcıya beslenmiştir. Çalışmada, 3064 görüntüye sahip ilk veri kümesi [26] üzerinde %99,67, 3264 görüntünün kullanıldığı ikinci veri kümesi [27] üzerinde %98,16, 4292 görüntüye sahip üçüncü veri kümesi [18] üzerinde %99,76 ve tüm görüntülerin birleştirilmesi ile elde edilen veri kümesi üzerinde ise %98,96 doğruluk değerleri elde edilmiştir.

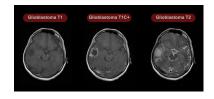
Raza ve arkadaşları 2022 yılındaki çalışmalarında [28], CNN mimarisi tabanlı glioma, meningioma ve hipofiz tümörü sınıflandırması için DeepTumorNet adlı bir hibrit derin öğrenme modeli önermişlerdir. CNN modelinin temeli olarak GoogLeNet mimarisi kullanılmıştır. Hibrit DeepTumorNet yaklaşımını geliştirirken, GoogLeNet'in son 5 katmanı çıkarılmış ve bu 5 katmanın yerine 15 yeni katman

eklenmiştir. DeepTumorNet %99.67 doğruluk, %99.6 hassasiyet, %100 hatırlama ve %99.66 F1 değerleriyle en başarılı model olmuştur.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, özellikle CNN tabanlı modellerin beyin tümör sınıflandırmasındaki başarısı açıktır, bu nedenle bu çalışma kapsamında da CNN tabanlı modeller kullanılmıştır. Bunun yanı sıra [2]'da verilen veri kümesini kullanan çalışmaya rastlanmamıştır.

III. VERI KÜMESI ÖZELLIKLERI

Bu çalışmada [2]'de verilen veri kümesi kullanılmaktadır. MRI görüntüleri T1, kontrastlı T1 (T1C+) ve T2 görüntülerinden oluşur. Şekil 1'de örnek olarak glioblastoma tümörüne ait aynı beyinden elde edilmiş sırasıyla T1, T1C+ ve T2 sekans MRI görüntüleri verilmiştir.

Şekil. 1. Glioblastoma T1, T1C+, T2 MR görüntüsü.

Veri kümesi astrocytoma, carcinoma, ependymoma, ganglioglioma, germinoma, glioblastoma, granuloma, medulloblastoma, meningioma, neurocytoma, oligodendroglioma, papilloma, schwannoma, tuberculoma ve normal (tümörsüz) olmak üzere 15 sınıfı (14 farklı beyin tümörü ve tümörsüz görüntüler) içerir ve toplam 4479 görüntüye sahiptir. Çalışmada kullanılan veri kümesindeki T1, T1C+ ve T2 MRI görüntülerinin sayısal dağılımı Tablo I'de verilmiştir.

TABLO I Kullanılan Veri Kümesinde Yer Alan Tümör Sinifları

justification=centering

	MRI	Görüntü	Sayısı
Smf	T1	T1C+	T2
Astrocitoma	176	233	171
Carcinoma	66	112	73
Ependimoma	45	48	57
Ganglioglioma	20	18	23
Germinoma	27	40	33
Glioblastoma	55	94	55
Granuloma	30	31	17
Meduloblastoma	23	67	41
Meningioma	272	369	233
Neurocitoma	130	223	104
Oligodendroglioma	86	72	66
Papiloma	66	108	63
Schwannoma	148	194	123
Tuberculoma	28	84	33
Normal (Tümörsüz)	251	-	271

Çalışma kapsamında bu veri kümesi 15 sınıf ve 44 sınıf olmak üzere iki farklı sınıflandırma başarısı açısından ele alınmıştır. 15 sınıf için; T1, T1C+ ve T2 sekans görüntüleri her tümör tipi için birleştirerek, 14 farklı beyin tümörü sınıfı ve normal (tümörsüz) etiketleri olmak üzere toplam 15 sınıf etiketi kullanılmıştır. 44 sınıf için ise; tümör tipinin yanı sıra T1, T1C+ ve T2 sekans görüntüleri de ayrı birer sınıf olarak ele alınmıştır. Tablo I'den de görüleceği gibi normal sınıfına ait T1C+ sekans görüntüleri yer almamaktadır, bu nedenle toplamda 44 (= $(14 \times 3) + (1 \times 2)$) sınıf etiketi oluşturulmuştur.

IV. YÖNTEM

Çalışmada beyin tümörü sınıflandırması için kullanılan modellere ait kapsamlı bilgiler aşağıda verilmiştir.

A. Veri Önişleme

Beyin MR görüntülerini işlemek için tüm görüntüler ait oldukları sınıflara ayrılmıştır. MR görüntüleri, rastgele olarak karıştırılmış görüntülerin %70'i eğitim, %15'i sağlama, geriye kalan %15'i ise test kümesi için ayrılmıştır.

Veri kümesindeki sınıflar ve sahip oldukları görüntü sayıları incelendiğinde veri sayılarının standart sapmasının oldukça yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu durumun model başarımına olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için çeşitli veri sayısı artırma işlemleri uygulanmıştır. Bu işlemlerin yanı sıra mevcut görüntüler üzerine farklı manipülasyon işlemleri uygulanmıştır. Uygulanan işlemler aşağıda verilmiştir:

- MR görüntülerindeki beyin görüntüsünün etrafındaki fazlalık alan kırpılmıştır. OpenCV kütüphanesi kullanılarak görüntülerdeki gürültüler yok edildikten sonra, piksel renk eşikleri düzenlenmiştir. Sonrasında görüntülere ait sınırlar bulunarak görsel etrafındaki fazlalık alanlar kırpılmıştır.
- Mevcut MR görüntüleri üzerinde manipülatif işlemler uygulanmıştır.
- Mevcut orijinal MR görüntü sayısını artırma amaçlı yeni üretilmiş görüntüler veri kümesine eklenmiştir.
- Veri kümesinin tamamına Min-Maks ölçeklendirmesi yapılmıştır. (rescale=1.0/255.0).

Manipülasyon ve veri artırma işlemlerinde Tablo II'de verilen parametreler kullanılmıştır.

TABLO II Veri Önişlemede Kullanılan Hiper Parametreler

Yapılan İşlem	Hiper Parametre
Manipülasyon#1	(rotation range=30,
	width shift range=0.2,
	height shift range=0.2,
	brightness range=(0.2, 0.8),
	zoom range=0.2,
	channel shift range=0.2)
Manipülasyon#2	(rescale=1.0/255.0)
VeriArtırma#1	(VerticalFlip(always_apply=True),
	HorizontalFlip(always_apply=True),
İ	RandomBrightnessContrast(always_apply=True),
	RandomGamma(always_apply=True))
	Rotate(limit=30, always_apply=True))
VeriArtırma#2	(VerticalFlip(always_apply=True),
	HorizontalFlip(always apply=True),
İ	RandomBrightnessContrast(always_apply=True),
	RandomGamma(always_apply=True))
VeriArtırma#3	(VerticalFlip(always_apply=True),
i	HorizontalFlip(always_apply=True),

B. Yeni Veri Kümelerinin Oluşturulması

Orijinal veri kümesi üzerinde yapılacak her işlemin (manipülasyon, veri artırma) başarı oranlarına etkisini gözlemleyebilmek için orijinal veri kümesinden yeni veri kümeleri türetilmiştir. Türetilen veri kümeleri sınıflandırma modellerine girdi olarak verilmek üzere, MR görüntüleri "ImageDataGenerator" kullanılarak 16 veya 32'şerlik yığınlardan (batch_size) oluşacak şekilde düzenlenmiştir. Bunun yanısıra veri kümelerine Tablo II'de verilen ön işlemler uygulanmıştır. Oluşturulan veri kümelerine ait özellikler Tablo III'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

TABLO III Orijinal Veri Kümesinden Oluşturulan Yeni Veri Kümeleri

Veri Kümesi	Yapılan İşlemler
VeriKümesi#1	Orijinal Görüntüler
(Orijinal veri kümesi)	(32'lik Yığınlar)
VeriKümesi#2	Orijinal Görüntüler
(Orijinal veri kümesi)	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#3	Kırpılmış Görüntüler
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#4	(Manipülasyon#1)
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#5	(Manipülasyon#2)
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#6	Orijinal Görüntüler + (VeriArtırma#1) ¹
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#7	Orijinal Görüntüler + (VeriArtırma#1) ²
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#8	Orijinal Görüntüler + (VeriArtırma#1) ³
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#9	Orijinal Görüntüler + (VeriArtırma#2)1
	(16'lık Yığınlar)
VeriKümesi#10	Orijinal Görüntüler + (VeriArtırma#3)1
	(16'lık Yığınlar)

¹ Her Sımıfta En Fazla Görüntüye Sahip Sımıfın Görüntü Sayısı Kadar Veri Olacak Şekilde Üretilen Görüntüler, ² Her Sımıf En Az. 100'er Adet Görüntüye Sahip Olacak Şekilde Üretilen Görüntüler, ³ Tim Sımıfların Ortalama Görüntü Sayısından Az Sayıda Görüntülye Sahip Sımıfların Sahip Olduğu Görüntü Sayısına Oranla Üretilen Görüntüler

C. Eğitilecek Modellerin Hazırlanması

Bu çalışmada, farklı model mimarilerinin kullanımının başarım sonuçlarına etkisini gözlemleyebilmek amaçlı BasicResNet, BasicVGG, EfficientNetB0, EfficientNetB3, EfficientNetB5, EfficientNetV2B0, DenseNet121, InceptionResNetV2, InceptionV3, MobileNetV2, ResNet101, Resnet101V2, VGG-16, VGG-19, Xception kullanılmıştır. BasicResNet ve BasicVGG modelleri dışındaki diğer modeller transfer öğrenme yöntemiyle eğitilmek üzere önceden eğitilmiş modeller olarak hazırlanmıştır. Bu modellere ImageNet'e ait ağırlıklar yüklenmiş ve sonuna BatchNormalization, Dense, Dropout ve tekrar Dense katmanları eklenerek çalışmaya uygun hale getirilmiştir. Modellerin eğitiminde kullanılacak algoritmaların başarım sonuçlarına etkisini gözlemleyebilmek amaçlı, Adamax, Nadam, RMSprop algoritmaları kullanılmıştır.

V. DENEYSEL SONUÇLAR

Çalışma kapsamında beyin tümörü sınıflandırması için hazırlanan veri kümeleri farklı modeller üzerinde, 15 sınıf ve 44 sınıf başarımları açısından test edilmiştir.Modeller test edilirken kayıp (loss), doğruluk (accuracy), F1-skoru (F1-score) metrikleri sağlama kümesi üzerinde, kesinlik (precision) ve hassasiyet/duyarlılık (recall) metrikleri test kümesi üzerinde elde edilmiştir. Modeller test edilirken aşağıdaki temel adımlar izlenmiştir:

- 1. adım: Önceden eğitilmemiş BasicResNet ve BasicVGG modellerinin tüm veri kümeleri üzerindeki başarı oranlarının tespit edilmesi, bu oranlara göre en başarılı veri kümesinin tespit edilmesi,
- 2. adım: Farklı algoritmaların 1. adımda bulunan en başarılı veri kümesi ile BasicResNet modeli üzerinde test edilmesi sonucu en başarılı algoritmanın tespit edilmesi,
- 3. adım: En başarılı veri kümesi ve en başarılı algoritmanın öğrenim aktarımı yapılmış birden çok model üzerinde test edilmesi,
- **4. adım:** 3. adımda test edilen modellerden en başarılı modellerin birleştirilerek yeni modeller oluşturulması.

Bu kapsamda yukarıda verilen adımlara ait deneysel sonuçlar 15 sınıf ve 44 sınıf başarımları açısından aşağıdaki alt başlıklarda değerlendirilmiştir.

A. 15 Sınıf İçin Deneysel Sonuçlar

1) En Başarılı Veri Kümesinin Tespiti (15 Sınıf): En başarılı veri kümesinin tespiti amaçlı, orijinal veri kümesi VeriKümesi#1'den türetilen diğer tüm veri kümeleri önceden eğitilmemiş BasicResNet ve BasicVGG modelleri üzerinde test edilmiştir. Model Tablo IV'de verilen parametreler ile derlenmiş ve art arda 3 eğitim adımında sağlama kaybı metriği değerlerinde azalma görülmediği takdirde öğrenme oranını onda birine düşüren geri çağırım metodu (ReduceLROnPlateau) kullanılmıştır. Veri kümelerinin bu modeller üzerindeki başarım sonuçları Tablo V ve Tablo VI'de verilmiştir.

 $\begin{array}{c} \text{TABLO IV} \\ \text{BasicResNet ve BasicVGG Modellerinde Kullanilan} \\ \text{Hiperparametreler} \end{array}$

Modeller	Hiper parametreler
BasicResNet	(Adam(learning_rate = 0.001),
ve	loss = 'categorical_crossentropy',
BasicVGG	metrics = ['accuracy', Fl_score, 'AUC'])

TABLO V BasicResNet Modelinin Tüm Veri Kümeleri Üzerindeki Başarımları

Veri Kümeleri	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
VeriKümesi#1	0.295774	0.962798	0.956826	0.9377	0.9360
VeriKümesi#2	0.228934	0.959821	0.963301	0.9491	0.9464
VeriKümesi#3	0.295620	0.946429	0.939006	0.9170	0.9137
VeriKümesi#4	1.523839	0.589286	0.563592	0.6504	0.6250
VeriKümesi#5	0.222365	0.961310	0.962938	0.9383	0.9360
VeriKümesi#6	0.212744	0.953869	0.957213	0.9379	0.9375
VeriKümesi#7	0.248658	0.952381	0.953843	0.9443	0.9435
VeriKümesi#8	0.270058	0.959821	0.959013	0.9347	0.9330
VeriKümesi#9	0.212946	0.958333	0.958900	0.9491	0.9479
VeriKümesi#10	0.248704	0.953869	0.953725	0.9406	0.9405

TABLO VI BasıcVGG Modelinin Tüm Veri Kümeleri Üzerindeki Başarımları

Veri Kümeleri	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
VeriKümesi#1	0.417350	0.925595	0.929378	0.9064	0.9018
VeriKümesi#2	0.291500	0.938988	0.939177	0.9242	0.9211
VeriKümesi#3	0.667534	0.849702	0.851185	0.8655	0.8571
VeriKümesi#4	1.586791	0.443452	0.285970	0.5071	0.4628
VeriKümesi#5	2.451471	0.196429	0.000000	0.0380	0.1949
VeriKümesi#6	0.466503	0.892857	0.898023	0.8936	0.8884
VeriKümesi#7	0.330480	0.928571	0.920182	0.9137	0.9107
VeriKümesi#8	0.353188	0.921131	0.926431	0.9214	0.9182
VeriKümesi#9	0.339385	0.906250	0.911371	0.9104	0.9048
VeriKümesi#10	0.308619	0.927083	0.928280	0.9148	0.9122

Tablo V ve Tablo VI'de elde edilen tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde, BasicResNet ve BasicVGG modellerinde en başarılı sonucu veren veri kümesinin VeriKümesi#2 olduğu tespit edilmiştir ve bir sonraki adımda (en başarılı algoritmanın tespitinde) kullanılacak veri kümesi olarak seçilmiştir.

2) En Başarılı Algoritmanın Tespiti (15 Sınıf): VeriKümesi#2 önceden eğitilmemiş BasicResNet modeli üzerinde test edilmiştir. Model yine Tablo IV'de verilen parametreler ile derlenmiş ancak optimizasyon algoritması olarak sırasıyla Adam, Adamax, Nadam ve RMSprop kullanılmıştır. Algoritmaların bu model üzerindeki sonuçları Tablo VII'de verilmiştir. Tablodan da görüleceği gibi, BasicResNet modeli üzerinde Adam algoritmasının kullanılan diğer algoritmalardan daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir, bu nedenle en başarılı algoritma olarak seçilmiştir.

TABLO VII BasicResNet Modeli Başarım Oranları

Algoritma	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
Adam	0.228934	0.959821	0.963301	0.9491	0.9464
Adamax	0.287929	0.956845	0.959004	0.9347	0.9315
Nadam	0.290091	0.959821	0.956976	0.9339	0.9330
RMSprop	0.236017	0.955357	0.953002	0.9372	0.9360

3) En Başarılı Modelin Tespiti (15 Sınıf): VeriKümesi#2 öğrenim aktarımı yapılmış modeller üzerinde Adam algoritması kullanılarak test edilmiştir. Modellerin başarım sonuçları Tablo VIII'de verilmiş olup, tablodan da görüleceği gibi EfficientNetB0, EfficientNetB5 ve DenseNet121 modelleri bu veri kümesi üzerinde en başarılı sonuçları vermiştir.

TABLO VIII ÖĞRENIM AKTARIMI YAPILMIŞ MODELLERIN VERIKÜMESI#2 ÜZERINDE BAŞARIM ORANLARI

Model	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
ResNet101	1.693420	0.568452	0.516466	0.5267	0.5804
ResNet101V2	2.647365	0.196429	0.015625	0.0380	0.1949
VGG-16	0.614313	0.907738	0.901942	0.8690	0.8676
VGG-19	1.398443	0.700893	0.647628	0.6910	0.7113
EfficientNetB0	0.163977	0.992560	0.989439	0.9773	0.9762
EfficientNetB3	0.203364	0.985119	0.986511	0.9755	0.9747
EfficientNetB5	0.207336	0.988095	0.988719	0.9840	0.9836
EfficientNetV2B0	0.181949	0.983631	0.984159	0.9786	0.9777
InceptionResNetV2	0.278375	0.977679	0.973105	0.9561	0.9539
InceptionV3	1.226397	0.794643	0.763903	0.7912	0.7917
MobileNetV2	0.254908	0.968750	0.969848	0.9753	0.9747
DenseNet121	0.145379	0.992560	0.990879	0.9695	0.9688
Xception	0.202946	0.982143	0.981756	0.9676	0.9673

4) Model Birleştirme Yapılarak Sonuçların İyileştirilmesi (15 Sınıf): VeriKümesi#2'nin eğitim kümesi ile eğitilip kaydedilen en iyi 3 model (EfficientNetB0, EfficientNetB5, DenseNet121) birleştirilerek yeni birleşik modeller üretilmiştir.

TABLO IX Birleşik Modeller VeriKümesi#2 Üzerinde Başarım Oranları

Model	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
BirleşikModel#1	0.312951	0.994048	0.993952	0.9841	0.9836
(EfficientNetB0 + EfficientNetB5)	i	i	i		
BirleşikModel#2	0.292271	0.994048	0.993183	0.9840	0.9836
(EfficientNetB5 + DenseNet121)	i	i	i		
BirleşikModel#3	0.255541	0.995536	0.993136	0.9827	0.9821
(EfficientNetB0 + DenseNet121)		İ	i .	İ	İ
BirleşikModel#4	0.407540	0.995536	0.993903	0.9869	0.9866
(EfficientNetB0 + EfficientNetB5 + DenseNet121)	ĺ	ĺ	i	l	l

Birleşik modellerin VeriKümesi#2 üzerindeki başarım oranları Tablo IX'de verilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi en yüksek başarım oranı, en yüksek başarım oranlı önceden eğitilmiş modelleri birleştirerek elde edilmiştir. En başarılı iki modelin (EfficientNetB0 + DenseNet121) birleşiminden oluşan BirleşikModel#3'ün birleşik modeller içerisinde en düşük kayıp ve en yüksek doğruluk oranını verdiği gözlemlenmiştir. En yüksek kesinlik ve hassasiyet oranına sahip olan EfficientNetB5 modeli de bu birleştirme işlemine eklendiğinde doğruluk oranında bir değişim olmasa da kesinlik ve hassasiyet oranlarının yükseldiği gözlemlenmiştir.

B. 44 Sınıf İçin Deneysel Sonuçlar

1) En Başarılı Veri Kümesinin Tespiti (44 Sınıf): En başarılı veri kümesinin tespiti amaçlı, orijinal veri kümesi VeriKümesi#1'den türetilen diğer tüm veri kümeleri önceden eğitilmemiş BasicResNet ve BasicVGG modelleri üzerinde test edilmiştir. Model Tablo IV'de verilen parametreler ile derlenmiş ve art arda 3 eğitim adımında sağlama kaybı metriği değerlerinde azalma görülmediği takdirde öğrenme oranını onda birine düşüren geri çağırım metodu (ReduceLROnPlateau) kullanılmıştır. Veri kümelerinin bu modeller üzerindeki başarım sonuçları Tablo X ve Tablo XI'de verilmiştir. Tablolarda verilen tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde, BasicResNet ve BasicVGG modellerinde en başarılı sonucu veren veri kümesinin VeriKümesi#10 olduğu tespit edilmiştir ve bir sonraki adımda (en başarılı algoritmanın tespitinde) kullanılacak veri kümesi olarak seçilmiştir. Burada, veri kümesindeki veri sayılarının dengesizliğinin model başarımındaki olumsuz etkileri azaltmak için kullanılan veri artırma işlemlerinin olumlu sonuçlar verdiği gözlenmiştir.

TABLO X BASICRESNET MODELININ TÜM VERI KÜMELERI ÜZERINDEKI BAŞARIMLARI

Veri Kümeleri	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
VeriKümesi#1	0.588331	0.921131	0.903591	0.8990	0.8943
VeriKümesi#2	0.477324	0.938988	0.934136	0.9033	0.9018
VeriKümesi#3	0.909766	0.875000	0.859285	0.8764	0.8571
VeriKümesi#4	2.183161	0.486607	0.404804	0.4481	0.4836
VeriKümesi#5	0.462331	0.936012	0.920599	0.9216	0.9211
VeriKümesi#6	0.355092	0.940476	0.935179	0.9057	0.9033
VeriKümesi#7	0.489300	0.931548	0.926720	0.8990	0.8958
VeriKümesi#8	1.050116	0.854167	0.849665	0.8637	0.8333
VeriKümesi#9	0.355204	0.927083	0.927959	0.9093	0.9092
VeriKümesi#10	0.297403	0.940476	0.942407	0.9321	0.9315

TABLO XI BASICVGG MODELININ TÜM VERI KÜMELERI ÜZERINDEKI BASARIMLARI

Veri Kümeleri	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
VeriKümesi#1	0.639560	0.866071	0.859989	0.8295	0.8244
VeriKümesi#2	0.619324	0.860119	0.857904	0.8561	0.8482
VeriKümesi#3	0.794665	0.812500	0.808047	0.7950	0.7961
VeriKümesi#4	1.955100	0.446429	0.341275	0.3839	0.4539
VeriKümesi#5	3.478352	0.083333	0.000000	0.0067	0.0818
VeriKümesi#6	0.656658	0.813988	0.826846	0.8317	0.8244
VeriKümesi#7	0.591548	0.846726	0.855482	0.8417	0.8423
VeriKümesi#8	0.623151	0.830357	0.844599	0.8359	0.8229
VeriKümesi#9	0.717691	0.799107	0.812786	0.7603	0.7604
VeriKümesi#10	0.547314	0.864583	0.862482	0.8494	0.8363

- 2) En Başarılı Algoritmanın Tespiti (44 Sınıf): VeriKümesi#10 önceden eğitilmemiş BasicResNet modeli üzerinde test edilmiştir. Model yine Tablo IV'de verilen parametreler ile derlenmiş ancak optimizasyon algoritması olarak sırasıyla Adam, Adamax, Nadam ve RMSprop kullanılmıştır. Algoritmaların bu model üzerindeki sonuçları Tablo XII'de verilmiştir. Tablodan da görüleceği gibi, BasicResNet modeli üzerinde Adam algoritmasının kullanılan diğer algoritmalardan daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir bu nedenle en başarılı algoritma olarak seçilmiştir.
- 3) En Başarılı Modelin Tespiti (44 Sınıf): VeriKümesi#10 öğrenim aktarımı yapılmış modeller üzerinde Adam algoritması kullanılarak test edilmiştir. Modellerin başarım sonuçları

TABLO XII BASICRESNET MODELI BAŞARIM ORANLARI

Algoritma	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
Adam	0.297403	0.940476	0.942407	0.9321	0.9315
Adamax	0.400537	0.940476	0.941241	0.9125	0.9122
Nadam	0.318992	0.938988	0.932558	0.9017	0.9018
RMSprop	0.327640	0.931548	0.930514	0.9102	0.9092

Tablo XIII'de verilmiş olup, tablodan da görüleceği gibi EfficientNetB0, EfficientNetB3 ve EfficientNetB5 modelleri bu veri kümesi üzerinde en başarılı sonuçları vermiştir.

TABLO XIII ÖĞRENIM AKTARIMI YAPILMIŞ MODELLERIN VERIKÜMESI#10 ÜZERINDE BAŞARIM ORANLARI

Model	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
ResNet101	0.534052	0.922619	0.921055	0.8997	0.8943
ResNet101V2	0.508187	0.915179	0.913707	0.9006	0.8988
VGG-16	0.743422	0.880952	0.872633	0.8641	0.8616
VGG-19	0.922323	0.833333	0.816393	0.8431	0.8348
EfficientNetB0	0.229881	0.979167	0.979695	0.9547	0.9524
EfficientNetB3	0.268722	0.971726	0.972776	0.9562	0.9539
EfficientNetB5	0.303306	0.973214	0.974990	0.9506	0.9479
EfficientNetV2B0	0.301354	0.967262	0.968414	0.9457	0.9420
InceptionResNetV2	0.410661	0.941964	0.945065	0.9327	0.9315
InceptionV3	0.330869	0.952381	0.949542	0.9328	0.9345
MobileNetV2	0.307161	0.956845	0.958621	0.9395	0.9360
DenseNet121	0.260753	0.965774	0.965246	0.9493	0.9509
Xception	0.287010	0.967262	0.968984	0.9399	0.9420

4) Model Birleştirme Yapılarak Sonuçların İyileştirilmesi (44 Sınıf): VeriKümesi#10'un eğitim kümesi ile eğitilip kaydedilen en iyi 3 model (EfficientNetB0, EfficientNetB3, EfficientNetB5) birleştirilerek yeni modeller üretilmiştir.

TABLO XIV BIRLEŞIK MODELLER VERIKÜMESI#10 ÜZERINDE BAŞARIM ORANLARI

Model	Kayıp	Doğruluk	F1-skoru	Kesinlik	Hassasiyet
BirleşikModel#5	0.329605	0.979167	0.980559	0.9544	0.9524
(EfficientNetB0 + EfficientNetB3)					
BirleşikModel#6	0.400022	0.980655	0.980316	0.9606	0.9583
(EfficientNetB3 + EfficientNetB5)					
BirleşikModel#7	0.382564	0.977679	0.981855	0.9561	0.9539
(EfficientNetB0 + EfficientNetB5)		i i			
BirleşikModel#8	0.498574	0.983631	0.983391	0.9617	0.9598
(EfficientNetB0 + EfficientNetB3 + EfficientNetB5)		i i			

Birleşik modellerin VeriKümesi#10 üzerindeki başarım oranları Tablo XIV'de verilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi en yüksek başarım oranı, en yüksek başarım oranlı önceden eğitilmiş modelleri birleştirerek elde edilmiştir. En başarılı üç modelin (EfficientNetB0 + EfficientNetB3 + EfficientNetB5) birleşiminden oluşan BirleşikModel#8'in en yüksek doğruluk, f1-skoru, kesinlik ve hassasiyet oranını verdiği gözlemlenmiştir. En başarılı iki modelin (EfficientNetB0 + EfficientNetB3) birleştirilmesiyle oluşturulan BirleşikModel#5'in ise birleşik modeller arasında en düşük kayıp oranını verdiği gözlemlenmiştir.

VI. Sonuç ve İleriki Çalışmalar

Bu çalışmada, beyin MR görüntüleri üzerinde beyin tümörü sınıflandırması amaçlı derin öğrenme algoritmalarını kullanan beyin tümörü sınıflandırma modelleri test edilmiştir. 14 farklı beyin tümörü, 15 sınıf ve 44 sınıf için öğrenme aktarımı kullanılarak tahminlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bu veri kümesi için, seçilen hiperparametreler göz önünde bulundurulduğunda, hem 15 sınıf hem de 44 sınıf için birleştirilmiş derin öğrenme modellerinin başarım metrikleri göz önüne alındığında en başarılı sınıflandırmayı yaptığı gözlemlenmiştir.

İleriki çalışmalarda, beyin MR görüntüsü içeren birden fazla veri kümesi ile eğitilmiş bir sınıflanırma modeli geliştirilerek bu modelin farklı veri kümeleri üzerinde test edilmesi amaçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

- [1] S. Chatterjee, F. A. Nizamani, A. Nürnberger, and O. Speck, "Classification of brain tumours in mr images using deep spatiospatial models,' Scientific Reports, vol. 12, no. 1, p. 1505, 2022.
- [2] "Brain Tumor MRI Images 44 Classes," https://www.kaggle.com/ datasets/fernando2rad/brain-tumor-mri-images-44c/code, 2023-06-06.
- [3] K. He, X. Zhang, S. Ren, and J. Sun, "Deep residual learning for image recognition," in Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition, 2016, pp. 770-778.
- [4] K. Simonyan and A. Zisserman, "Very deep convolutional networks for large-scale image recognition," arXiv preprint arXiv:1409.1556, 2014.
- [5] M. Tan and Q. Le, "Efficientnet: Rethinking model scaling for convolutional neural networks," in International conference on machine learning. PMLR, 2019, pp. 6105-6114.
- [6] G. Huang, Z. Liu, L. Van Der Maaten, and K. Q. Weinberger, "Densely connected convolutional networks," in Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition, 2017, pp. 4700-4708.
- [7] C. Szegedy, S. Ioffe, V. Vanhoucke, and A. Alemi, "Inception-v4, inception-resnet and the impact of residual connections on learning," in Proceedings of the AAAI conference on artificial intelligence, vol. 31, no. 1, 2017.
- [8] C. Szegedy, V. Vanhoucke, S. Ioffe, J. Shlens, and Z. Wojna, "Rethinking the inception architecture for computer vision," in Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition, 2016, pp. 2818-2826.
- [9] M. Sandler, A. Howard, M. Zhu, A. Zhmoginov, and L.-C. Chen, "Mobilenetv2: Inverted residuals and linear bottlenecks," in Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition, 2018, pp. 4510-4520.
- [10] F. Chollet, "Xception: Deep learning with depthwise separable convolutions," in Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition, 2017, pp. 1251-1258.
- [11] "BrainTumorClassification," https://github.com/ibrahim-ince/ BrainTumorClassification, accessed: 2023-06-06.
- [12] M. F. Alanazi, M. U. Ali, S. J. Hussain, A. Zafar, M. Mohatram, M. Irfan, R. AlRuwaili, M. Alruwaili, N. H. Ali, and A. M. Albarrak, "Brain tumor/mass classification framework using magnetic-resonanceimaging-based isolated and developed transfer deep-learning model," Sensors, vol. 22, no. 1, p. 372, 2022.
 "Brain Tumor Dataset," https://radiopaedia.org/, accessed: 2023-06-06.
- [14] "Figshare: Brain Tumor Dataset," https://figshare.com/articles/dataset/ brain_tumor_dataset/1512427, accessed: 2023-06-06.
- [15] M. Artzi, E. Redmard, O. Tzemach, J. Zeltser, O. Gropper, J. Roth, B. Shofty, D. A. Kozyrev, S. Constantini, and L. Ben-Sira, "Classification of pediatric posterior fossa tumors using convolutional neural network and tabular data," IEEE Access, vol. 9, pp. 91 966-91 973, 2021.
- [16] M. A. Gómez-Guzmán, L. Jiménez-Beristaín, E. E. García-Guerrero, O. R. López-Bonilla, U. J. Tamayo-Perez, J. J. Esqueda-Elizondo, K. Palomino-Vizcaino, and E. Inzunza-González, "Classifying brain tumors on magnetic resonance imaging by using convolutional neural
- networks," *Electronics*, vol. 12, no. 4, p. 955, 2023. [17] "Brain Tumor MRI Dataset," https://www.kaggle.com/datasets/ masoudnickparvar/brain-tumor-mri-dataset, accessed: 2023-06-06.
- [18] "Brain Tumor Classification (MRI)," https://www.kaggle.com/datasets/ sartajbhuvaji/brain-tumor-classification-mri, accessed: 2023-06-06.
- [19] "Br35H :: Brain Tumor Detection 2020," https://www.kaggle.com/ datasets/ahmedhamada0/brain-tumor-detection?select=no, accessed: 2023-06-06.
- [20] E. Irmak, "Multi-classification of brain tumor mri images using deep convolutional neural network with fully optimized framework," Iranian Journal of Science and Technology, Transactions of Electrical Engineering, vol. 45, no. 3, pp. 1015-1036, 2021.
- [21] "RIDER NEURO MRI," https://wiki.cancerimagingarchive.net/display/ Public/RIDER+NEURO+MRI, accessed: 2023-06-06.
- [22] "REMBRANDT," https://wiki.cancerimagingarchive.net/display/Public/ REMBRANDT, accessed: 2023-06-06.

- [23] "The Cancer Genome Atlas Low Grade Glioma Collection (TCGA-LGG)," https://wiki.cancerimagingarchive.net/pages/viewpage.action? pageId=5309188, accessed: 2023-06-06.
 [24] M. Rasool, N. A. Ismail, W. Boulila, A. Ammar, H. Samma, W. M.
- [24] M. Rasooi, N. A. Ishidi, W. Boulid, A. Alimidi, H. Salihid, W. M. Yafooz, and A.-H. M. Emara, "A hybrid deep learning model for brain tumour classification," *Entropy*, vol. 24, no. 6, p. 799, 2022.
 [25] N. F. Aurna, M. A. Yousuf, K. A. Taher, A. Azad, and M. A. Moni, "A classification of mri brain tumor based on two stage feature level ensemble of deep cnn models," *Computers in Biology and Medicine*, vol. 146, p. 105520, 2022. vol. 146, p. 105539, 2022.
 [26] "SARTA," https://www.kaggle.com/sarta, accessed: 2023-06-06.
 [27] "brain-tumor-dataset," https://www.kaggle.com/d
- https://www.kaggle.com/datasets/ mohamedmetwalysherif/braintumordataset, accessed: 2023-06-06.
 [28] A. Raza, H. Ayub, J. A. Khan, I. Ahmad, A. S. Salama, Y. I. Daradkeh,
- D. Javeed, A. Ur Rehman, and H. Hamam, "A hybrid deep learningbased approach for brain tumor classification," Electronics, vol. 11, no. 7, p. 1146, 2022.